

Monitorul educației și formării 2023

ROMÂNIA

Contactați UE

Europe Direct este un serviciu care vă oferă răspunsuri la întrebările privind Uniunea Europeană. Puteți accesa acest serviciu:

- apelând numărul gratuit 00 800 6 7 8 9 10 11 (unii operatori pot taxa aceste apeluri);
- apelând numărul standard: +32 22999696; sau
- folosind formularul: https://european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_ro.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2023

© Uniunea Europeană, 2023

Politica de reutilizare a documentelor Comisiei Europene este pusă în aplicare în baza Deciziei 2011/833/UE a Comisiei din 12 decembrie 2011 privind reutilizarea documentelor Comisiei (JO L 330, 14.12.2011, p. 39).

Cu excepția cazului în care se prevede altfel, reutilizarea prezentului document este autorizată în temeiul unei licențe Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Aceasta înseamnă că reutilizarea este autorizată, cu condiția ca sursa documentului să fie recunoscută și să fie indicate orice modificări.

Pentru orice utilizare sau reproducere a unor elemente care nu sunt deținute de Uniunea Europeană, este posibil să fie necesară solicitarea permisiunii directe de la titularii drepturilor respective.

HTML	ISBN 978-92-68-06212-8	ISSN 2466-9997	doi:10.2766/509416	NC-AN-23-021-RO-Q
PDF	ISBN 978-92-68-06214-2	ISSN 2466-9997	doi:10.2766/9188	NC-AN-23-021-RO-N

Monitorul educației și formării 2023

ROMÂNIA

Rapoartele de țară din cadrul Monitorului educației și formării prezintă și evaluează principalele evoluții recente și în curs ale politicilor la toate nivelurile de educație din statele membre ale UE. Ele oferă cititorului o perspectivă aprofundată asupra performanței țărilor în ceea ce privește țintele la nivelul UE convenite în cadrul spațiului european al educației și se bazează pe cele mai recente dovezi cantitative și calitative disponibile.

Secțiunea Indicatori cheie oferă o prezentare statistică a principalilor indicatori privind educația și formarea.

Secțiunea 1 se axează pe atractivitatea profesiei de cadru didactic în contextul deficitului de cadre didactice.

Secțiunea 2 cuprinde educația timpurie

Secțiunea 3 se referă la politicile privind educația școlară.

Secțiunea 4 cuprinde învățământul vocațional și tehnic.

Secțiunea 5 analizează măsurile din învățământul superior.

Secțiunea 6 cuprinde învățarea în rândul adulților.

Rapoartele de țară din cadrul Monitorului educației și formării au fost elaborate de Direcția Generală Educație, Tineret, Sport și Cultură a Comisiei Europene, utilizând contribuții din partea Direcției Generale Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune și a CEDEFOP.

Documentul a fost finalizat la 2 octombrie 2023

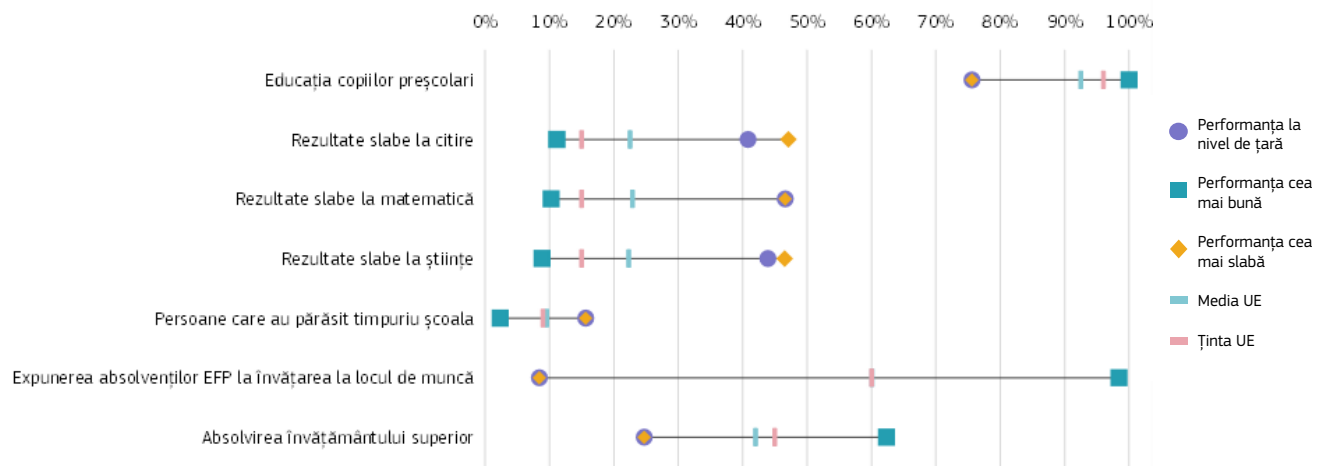
Mai multe date de bază sunt disponibile la adresa: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2023/en/>

Indicatori-cheie

		România		UE		
		2012	2022	2012	2022	
Ținte la nivelul UE		Țintă pentru 2030				
Participarea la educația timpurie (de la vârsta cuprinsă între 3 ani și vârsta pentru înscrierea obligatorie la școala primară) ¹	≥ 96 %	84,1% ¹³	75,6% ^{21, j}	91,8% ¹³	92,5% ²¹	
Elevi de clasa a opta având competențe digitale scăzute ²	< 15%	:	:	:	:	
Tineri în vârstă de 15 ani având competențe scăzute la ³ :	Citire	< 15%	40,4% ⁰⁹	40,8% ¹⁸	19,7% ⁰⁹	22,5% ¹⁸
	Matematică	< 15%	47,0% ⁰⁹	46,6% ¹⁸	22,7% ⁰⁹	22,9% ¹⁸
	Științe	< 15%	41,4% ⁰⁹	43,9% ¹⁸	18,2% ⁰⁹	22,3% ¹⁸
Părăsirea timpurie a sistemului de educație și formare (vârsta 18-24 de ani) ⁴	< 9 %	17,8%	15,6%	12,6%	9,6%	
Expunerea absolvenților EFP la învățarea la locul de muncă ⁵	≥ 60 % (2025)	:	8,4%	:	60,1%	
Absolvirea învățământului terțiar (vârsta 25-34 de ani) ⁶	≥ 45 %	23,6%	24,7%	34,1%	42,0%	
Participarea adulților la activitățile de învățare (vârsta 25-64 de ani) ⁷	≥ 47 % (2025)	:	:	:	:	
Alți indicatori contextuali						
Indicator de echitate (puncte procentuale) ⁸		:	39,0 ¹⁸	:	19,3 ¹⁸	
Părăsirea timpurie a sistemului de educație și formare (vârsta 18-24 de ani) ⁹	Persoane autohtone	17,8%	15,6%	11,3%	8,3%	
	Persoane născute în UE	:	:	26,2%	20,3%	
	Persoane născute în afara UE	:	:	30,1%	22,1%	
Absolvirea învățământului secundar superior (vârsta 20-24 de ani, ISCED 3-8) ¹⁰		79,8%	82,3%	80,1%	83,6%	
Absolvirea învățământului terțiar (vârsta 25-34 de ani) ¹¹	Persoane autohtone	23,5%	24,6%	35,4%	43,0%	
	Persoane născute în UE	:	:	29,3%	39,5%	
	Persoane născute în afara UE	:	:	24,2%	35,7%	
Ponderea cadrelor didactice (ISCED 1-3) care au vârsta de cel puțin 55 de ani ¹²		19,4% ¹⁵	16,9% ²¹	23,4% ¹⁵	24,5% ²¹	
Investiții în educație ¹³	Cheltuieli publice pentru educație ca procent din PIB	2,9%	3,2% ²¹	4,9%	4,8% ²¹	
	Cheltuieli publice pentru educație ca pondere din totalul general al cheltuielilor administrațiilor publice	7,9%	8,1% ²¹	9,8%	9,4% ²¹	

Surse: 1 = Eurostat, [educ_uae_enra21]; 2 = AIE (ICILS 2018); 3 = OCDE (PISA); 4 = Eurostat, [edat_lfse_14]; 5 = Eurostat, [edat_lfs_9919]; 6 = Eurostat, [edat_lfse_03]; 7 = nu este disponibil; 8 = Calculele Comisiei Europene (Centrul Comun de Cercetare) pe baza datelor PISA 2018 ale OCDE; 9 = Eurostat, [edat_lfse_02]; 10 = Eurostat, [edat_lfse_03]; 11 = Eurostat, [edat_lfs_9912]; 12 = Eurostat, [educ_uae_perp01], 13 = Eurostat, [gov_exp_10a]. Informații suplimentare pot fi consultate în [setul de instrumente al monitorului](#). Observații: indicatorul utilizat (ECE) se referă la programele de educație și îngrijire timpurie care sunt luate în considerare de Clasificarea Internațională Standard a Educației (ISCED) ca fiind „educaționale” și, prin urmare, constituie primul nivel de educație în sistemele de educație și de formare – ISCED nivelul 0; indicatorul de echitate arată decalajul în ceea ce privește ponderea rezultatelor slabe la citire, matematică și științe (combinat) în rândul tinerilor în vârstă de 15 ani, între cel mai scăzut și cel mai înalt nivel al statutului socioeconomic; b = întrerupere a seriilor cronologice, u = fiabilitate scăzută, : = nu există date disponibile, 09 = 2009, 13 = 2013, 15 = 2015, 18 = 2018, 21 = 2021.

Poziția în raport cu țările cu performanțele cele mai bune și cu țările cu performanțele cele mai slabe

Sursa: DG Educație, Tineret, Sport și Cultură, pe baza datelor furnizate de Eurostat (LFS 2022, UOE 2021) și OCDE (PISA 2018).

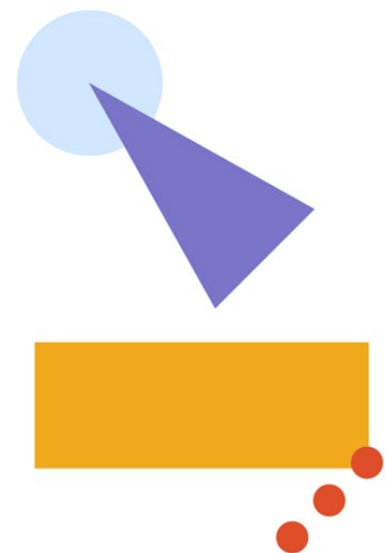
1. Profesia de cadru didactic

Deficitul de personal care deține calificări adecvate reprezintă o provocare majoră în zonele rurale.

Potrivit datelor oficiale, doar un mic procent de profesori sunt necalificați, cu valori ușor mai mari în zonele rurale. În anul școlar 2021-2022, 2,5 % din profesorii din învățământul preșcolar erau necalificați, procentul acestora fiind de 1,6 % în învățământul primar, 2,1 % în învățământul secundar inferior, 1,7 % în învățământul liceal și 4,2 % în învățământul profesional (Ministerul Educației, 2022). Totuși, aceste cifre nu reflectă situația mai frecvent întâlnită în școlile din mediul rural¹, unde numărul claselor este adesea prea scăzut și insuficient pentru a asigura o normă didactică completă de 18 ore/săptămână. Prin urmare, profesorii predau în mod frecvent materii pentru care nu dețin o calificare, situație ce afectează calitatea educației².

¹ La nivelul învățământului primar și secundar inferior, școlile din zonele rurale reprezintă aproximativ 70 % din numărul total de școli și oferă educație unui procent de peste 40 % din elevi.

² Aspectele legate de nivelul mai scăzut sau insuficient al calificărilor cadrelor didactice din școlile din zonele rurale sunt ilustrate de mai multe rapoarte, printre care cele elaborate de Administrația Prezidențială (2021) și de Inspectoratul Școlar Județean Tulcea (2020).

În 2023, salariile profesorilor au crescut în medie cu 25 % în urma unei greve de trei săptămâni. În al doilea trimestru al anului 2023³, profesorii câștigau, în general, 93 % din media națională. În urma primei greve generale organizate în învățământ începând din 2005, guvernul a majorat salariul de bază în acest sector și a introdus sporuri pentru anumite categorii de personal (de exemplu, 10 % pentru diriginți și cadrele didactice din învățământul primar, 15 % pentru cadrele didactice din învățământul special, 3-10 % pentru profesorii din zonele izolate). Prin urmare, salariile au crescut în medie cu un sfert, majorarea fiind de 31,7 % în cazul profesorilor debutanți. De asemenea, profesorilor li s-au acordat prime anuale pentru carieră didactică⁴ – care urmează să fie plătite până în 2027 și sunt prevăzute a fi sprijinite parțial de Fondul social european Plus (FSE+). Totodată, începând din ianuarie 2024, grila salarială din sistemul de învățământ va fi aliniată la salariul mediu național.

Noua lege a învățământului preuniversitar include unele măsuri care vizează în mod specific cadrele didactice din unitățile de

³ Institutul Național de Statistică: FOM107D, date pentru luna aprilie.

⁴ Acestea pot fi utilizate pentru formare profesională și echipamente de sprijinire a activităților educaționale, în valoare de aproximativ 300 EUR pentru personalul didactic și de 100 EUR pentru personalul nedidactic.

învățământ aflate în zone rurale și defavorizate. Legea învățământului preuniversitar (a se vedea Caseta 2) majorează coeficienții de finanțare pentru unitățile de învățământ defavorizate și prevede posibilitatea partajării resurselor, inclusiv a cadrelor didactice. În acest scop, se vor înființa consorții școlare, la care vor fi încurajate să participe unitățile de învățământ defavorizate din zonele rurale și izolate. De asemenea, legea prevede posibilitatea ca profesorii de diverse discipline din zonele rurale să își completeze normele didactice prin măsuri educaționale remediale, activități de tip școală după școală sau activități de învățare pe tot parcursul vieții. Totodată, cadrele didactice care preiau un post într-o unitate de învățământ aflată într-o zonă defavorizată sau izolată vor primi un o primă de instalare unică egală cu cinci salarii minime brute. Investițiile la scară largă în laboratoare școlare, echipamente școlare și infrastructură digitală în unitățile de învățământ din zonele rurale și defavorizate, combinate cu măsuri educaționale remediale, ar putea contribui, de asemenea, la îmbunătățirea condițiilor de muncă, atrăgând, prin urmare, un număr mai mare de cadre didactice către școlile defavorizate. Aceste măsuri sunt puse în aplicare în prezent la nivel național și sunt sprijinite de Mecanismul de redresare și reziliență (MRR).

Tendențele de îmbătrânire în rândul cadrelor didactice din unitățile de învățământ din România sunt mai puțin pronunțate decât în UE. Comparativ cu multe alte țări europene în care o proporție semnificativă a personalului didactic se va pensiona în următorii 10 ani, doar 16,9 % din cadrele didactice din școlile din România aveau peste 55 de ani în 2021⁵ (media UE: 24,5 %). Orice reformă a recrutării sau a formării inițiale a cadrelor didactice va avea impact doar asupra unei mici părți din acestea în următoarele decenii (OCDE, 2020). Prin urmare, actualizarea și modernizarea cunoștințelor și aptitudinilor didactice cadrelor didactice vor fi realizate, în primul rând, prin colaborarea cu cadrele didactice existente (ibid). Pentru a îmbunătăți competențele cadrelor didactice și a însoți reforma programei școlare, România a pus în aplicare proiectul CRED: „Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți”, cofinanțat de Fondul social european. Proiectul a permis formarea și sprijinirea pe scară largă a cadrelor didactice din învățământul primar și secundar inferior⁶.

România urmărește să consolideze formarea inițială a cadrelor didactice. Modulul pedagogic – care a reprezentat formarea inițială pentru marea majoritate a cadrelor didactice din școli – oferă o pregătire și formare practică foarte limitate. În special, lipsește formarea în ceea ce privește tehnicile moderne de predare sau pedagogia favorabilă incluziunii (OCDE, 2017). Pentru a depăși această provocare, noul pachet legislativ prevede că viitorii profesori vor fi obligați să urmeze un program obligatoriu de masterat didactic. Studenții din cadrul acestor programe, precum și cei care urmează programe de licență didactică cu dublă specializare vor primi o bursă egală cu salariul net al profesorilor debutanți. În

plus, studenții înscriși în cadrul unui masterat didactic trebuie să urmeze un stagiul didactic obligatoriu și vor beneficia de mentorat.

Un cadru nou elaborat de competențe ale profesorilor va orienta formarea, dezvoltarea carierei și certificarea cadrelor didactice.

Începând din 2025, va deveni obligatoriu profilul profesional al profesiei de cadru didactic, care descrie competențele necesare pentru activitatea didactică, adaptat în funcție de etape de carieră și nivel de învățământ. Acesta va stabili setul de standarde de calitate pentru formarea inițială și dezvoltarea profesională continuă a cadrelor didactice și va furniza orientări privind dezvoltarea carierei. Evaluările anterioare au arătat că procesul de certificare tinde să evalueze cunoștințele teoretice fără a fi o măsură autentică a competenței la locul de muncă (OCDE, 2017). Legea revizuieste procesul de certificare prin consolidarea importanței portofoliului personal al candidaților, care evaluează competențele de predare.

Caseta 1: PROF – Profesionalizarea carierei didactice

Proiectul urmărește să asigure faptul că profesorii beneficiază de programe de mentorat profesional pe parcursul întregii lor cariere, prin crearea unui sistem național coerent și fiabil de formare profesională și de dezvoltare a competențelor didactice, inclusiv în ceea ce privește educația digitală. Proiectul include asigurarea formării pentru peste 28 000 de profesori, punând accentul pe perfecționarea necesară în vederea digitalizării în educație și pe predarea adresată elevilor din grupuri vulnerabile, inclusiv romilor și copiilor cu nevoi educaționale speciale. Proiectul este finanțat din Fondul social european, având un buget de 22 de milioane EUR și se derulează din aprilie 2021 până la sfârșitul lunii decembrie 2023.

Informații suplimentare: <https://www.eprof.ro/>

⁵ Eurostat: educ_uae_perp01.

⁶ De exemplu, prin proiectul CRED, peste 55 000 de profesori au participat la cursuri de formare profesională și peste 58 000 de profesori au beneficiat de sprijin în cadrul activităților lor curente.

2. Educația și îngrijirea timpurie

Participarea la educația timpurie este scăzută și în scădere. În 2021, doar 75,6 % dintre copiii cu vârste cuprinse între 3 ani și vârsta de începere a învățământului primar obligatoriu erau înscriși în învățământul preșcolar⁷. Acest procent se situează cu mult sub media UE (92,5 %) și sub ținta de 96 % la nivelul UE. Procentul a scăzut începând din 2015, diminuându-se cu 9 puncte procentuale și este semnificativ mai redus în zonele rurale (Ministerul Educației, 2022) și în rândul comunității rome (Agenția pentru Drepturi Fundamentale, 2022). Rata de participare este scăzută, chiar dacă, din 2020, ultimul an de grădiniță face parte din învățământul obligatoriu, iar grupa mijlocie a devenit obligatorie în septembrie 2023. Legislația recent adoptată permite crearea de servicii de educație timpurie complementare în localități izolate și defavorizate, unde serviciile standard nu sunt aproape de casă, în localitățile care nu dispun de servicii standard și în localitățile cu servicii de educație timpurie suprasolicitate. MRR finanțează, de asemenea, un program de formare la scară largă pentru personalul din domeniul educației și îngrijirii timpurii și construirea a cel puțin 110 noi creșe care vor extinde în mod semnificativ oferta⁸.

⁷ Eurostat: educ_uoe_enra21.

⁸ Există aproximativ 400 de furnizori de servicii de educație și îngrijire timpurie pentru grupa de vârstă 0-3 ani.

3. Educația școlară

România pune în aplicare un program național de reducere a abandonului școlar și de prevenire a părăsirii timpurii a școlii. În 2022, procentul persoanelor cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani care au părăsit timpuriu școala a crescut ușor, ajungând la 15,6 %⁹. Rata de părăsire timpurie a școlii este cu mult peste media UE (9,6 %) și peste ținta la nivelul UE, care este de sub 9 %. Această rată este deosebit de ridicată în zonele rurale (24,5 %) ¹⁰ și în rândul romilor (75 %) (Agenția pentru Drepturi Fundamentale, 2022). Pentru a găsi soluții în fața acestei provocări, în 2022, România a lansat Programul Național pentru Reducerea Abandonului Școlar, finanțat prin MRR. Deja peste 1 400 de școli (37 % ¹¹ din școlile primare și gimnaziale cu personalitate juridică) utilizează granturi acordate în cadrul acestui program pentru a reduce și a preveni abandonul școlar, inclusiv prin sprijin pedagogic suplimentar, măsuri de sprijin social și activități extrașcolare. O a doua rundă de proiecte a fost organizată în 2023, o a treia fiind planificată pentru școlile mici cu rate ridicate ale abandonului școlar și performanțe

⁹ Eurostat: edat_lfse_14.

¹⁰ Eurostat: edat_lfse_30.

¹¹ Institutul Național de Statistică: slc101a.

Cseta 2: Revizuirea Legii Învățământului

În septembrie 2023, au intrat în vigoare noua lege a învățământului preuniversitar și legea învățământului superior. Reforma ar putea contribui la combaterea unora dintre provocările de lungă durată cu care se confruntă România în domeniul educației și formării, însă este prea devreme pentru a evalua impactul acesteia.

Noua lege a învățământului preuniversitar introduce modificări substanțiale ale profesiei de cadru didactic (a se vedea secțiunea 1) și continuă sistemul unitar recent introdus în domeniul educației și îngrijirii timpurii. Aceasta prevede că cheltuielile alocate învățământului preuniversitar și superior reprezintă cel puțin 15 % din bugetul general consolidat. Pentru prima dată, a fost introdus un cost standard al serviciilor de îngrijire a copiilor (0-3 ani), care constituie baza pentru finanțarea acestor servicii.

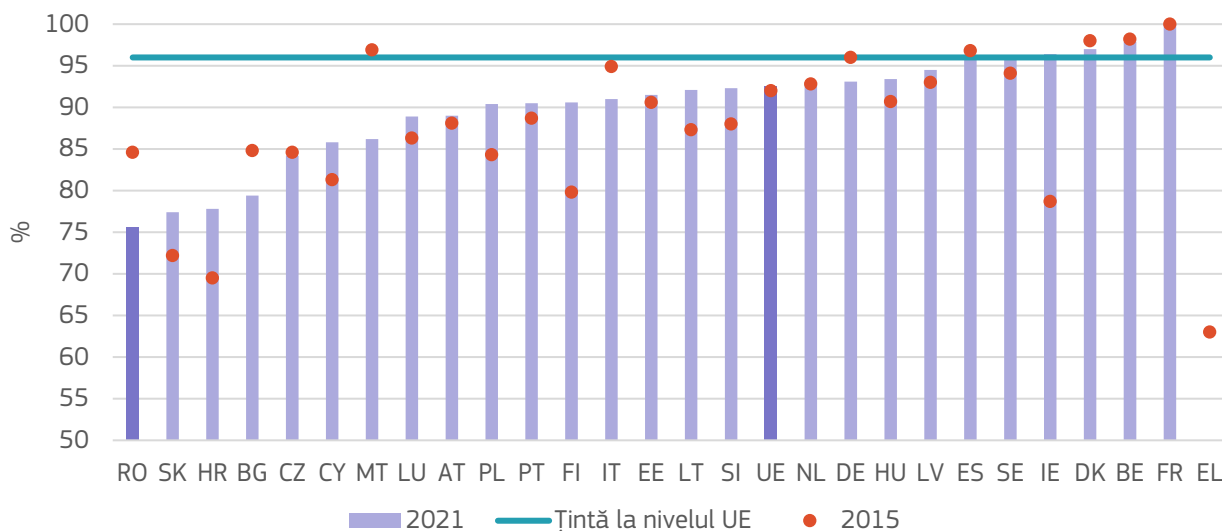
Sunt avute în vedere mai multe programe pentru prevenirea părăsirii timpurii a școlii, îmbunătățirea echității și a rezultatelor școlare. Programul Național Integrat de Reducere a Abandonului Școlar va oferi elevilor transport public gratuit, burse pentru elevii din medii defavorizate și rechizite gratuite. Programul național „Masă sănătoasă în școli” va viza cel puțin 1 milion de elevi, în timp ce programul „Educație remedială” va acorda granturi școlilor pentru a contribui la depășirea lacunelor în materie de învățare, în special în rândul elevilor expuși riscului de abandon școlar. De asemenea, acestei categorii de elevi i se va acorda prioritate în cadrul programului „Școala după școală”.

Pentru a contribui la elaborarea și implementarea unor politici educaționale favorabile incluziunii, urmează să fie înființat un Centru Național pentru Educație incluzivă. Legea consolidează și mai mult rolul Comisiei Naționale pentru Desegregare și prevede o strategie de educație parentală.

Revizuirea sistemului de repartizare computerizată în învățământul secundar superior, liceele vor putea organiza examene proprii de admitere pentru 50 % din locuri. Cel puțin 10 % din locurile disponibile la fiecare liceu vor fi rezervate elevilor cu dizabilități, elevilor cu nevoi educaționale speciale sau elevilor romi.

Începând cu anul școlar 2025-2026, bacalaureatul va avea o nouă structură, mai adaptată profilurilor educaționale din învățământul secundar superior și va include o evaluare a competențelor de bază.

Figura 1: Participarea copiilor cu vârste cuprinse între 3 ani și vârsta de începere a învățământului primar obligatoriu, 2015 și 2021

Sursa: Eurostat, UOE, [educ_uae_enra21]

scăzute. Sprijinul suplimentar pentru școlile primare va fi cofinanțat din Fondul social european începând cu 2024, cu un buget estimat de peste 250 de milioane EUR. Totodată, instrumentul de alertă timpurie – dezvoltat cu ajutorul UE prin intermediul Instrumentului de sprijin tehnic – a fost extins la nivelul învățământului primar și secundar inferior pentru a contribui la identificarea copiilor expuși riscului de abandon școlar și a le oferi acestora sprijin. Instrumentul de sprijin tehnic contribuie, de asemenea, la dezvoltarea unui instrument de prevenire și combatere a segregării școlare. Aproximativ 51% din copiii romi frecventează școli în care toți elevii sau majoritatea lor sunt romi, iar situația s-a înrăutățit comparativ cu procentul de 28% înregistrat în 2016 (Agenția pentru Drepturi Fundamentale, 2022).

Investițiile și reformele sprijinite de MRR vizează îmbunătățirea competențelor digitale

ale cadrelor didactice și ale elevilor și stimularea educației digitale. Doar 50% din românii cu vârste cuprinse între 16 și 19 ani dețin cel puțin competențe digitale de bază, comparativ cu media UE de 69%¹². În vederea orientării dezvoltării competențelor digitale ale cadrelor didactice, Cadrul european pentru competențele digitale ale profesionistului din educație (DigComEdu) a fost transpus în legislația națională. Cu sprijinul MRR, peste jumătate din profesorii români din învățământul primar și secundar vor fi instruiți în domeniul educației digitale. În prezent, România instalează echipamente digitale și laboratoare inteligente în școli care nu au beneficiat de acest tip de investiții în ultimii zece ani. Aceste investiții sunt completate la nivelul învățământului superior de granturi pentru digitalizare acordate unui număr de 61 de universități în vederea îmbunătățirii infrastructurii digitale, a sporirii competențelor digitale ale personalului academic și ale studenților și a sprijinirii revizuirii programei universitare.

¹² Eurostat: isoc_sk_dskl_i21.

România accelerează dezvoltarea competențelor verzi. România a adoptat recent o strategie privind educația pentru mediu și schimbările climatice pentru perioada 2023–2030. Strategia stabilește măsuri concrete de promovare a dezvoltării durabile și a responsabilității față de mediu și de sensibilizare în rândul copiilor și al tinerilor. Strategia prevede patru tipuri de măsuri care implică: punerea în aplicare a unui program național pentru mediu și climă; dezvoltarea și promovarea resurselor educaționale; sprijinirea renovării ecologice a școlilor; și asigurarea formării cadrelor didactice pentru a promova o cultură a durabilității la nivelul instituțiilor de învățământ. Prin urmare, în perioada februarie–iunie 2023, s-a organizat o Săptămână verde în toate școlile și grădinițele. În plus, în 2022, România a adoptat o metodologie-cadru care definește „școlile verzi” ca fiind școlile care combină măsuri de economisire a energiei prin infrastructură cu învățarea despre durabilitate și mediu ca parte a programei școlare și a activităților extrașcolare. În acest scop, MRR finanțează înființarea unei rețele de școli verzi. Aceasta presupune acordarea de finanțare pentru renovări, construirea de noi clădiri, achiziționarea de microbuze electrice în sprijinul elevilor din localitățile izolate și punerea în aplicare a unor activități din programa de educație pentru mediu. Astfel de măsuri sunt deosebit de importante având în vedere recomandarea specifică fiecărei țări pentru 2023, prin care se solicită tuturor țărilor UE să își accelereze eforturile în materie de politici ce vizează furnizarea și dobândirea aptitudinilor și a competențelor necesare pentru tranziția verde (Consiliul Uniunii Europene, 2023).

România ia măsuri pentru a crește rata scăzută de înscriere în sistemul de învățământ a copiilor strămutați din Ucraina. Potrivit datelor oficiale, în mai 2023, peste 94 000 de persoane¹³ strămutate din Ucraina se înregistraseră pentru protecție temporară. Se estimează că 24 500 dintre aceasta aveau vârste cuprinse între 5 și 17 ani¹⁴. Totuși, doar o mică parte din ele erau înscrise în sistemul de învățământ, printre altele, din cauza preferinței părinților lor pentru învățământul online ucrainean. Cu toate acestea, se preconizează că numărul copiilor ucraineni înscriși va crește începând din septembrie, ca urmare a noilor cerințe ale programului de sprijin guvernamental, care corelează sprijinul financiar cu înscrierea în sistemul de învățământ și ocuparea unui loc de muncă.

¹³ Date furnizate de Înalțul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR).
<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine/location/10782>.

¹⁴ Date extrase de la UNHCR:
<https://data.unhcr.org/en/dataviz/293?sv=54&geo=0>

4. Învățământul și formarea profesională

Reformele și măsurile de modernizare a sistemului de educație și formare profesională (EFP) sunt în curs de punere în aplicare, însă asigurarea calității și a relevanței pentru piața forței de muncă rămâne o provocare. România a elaborat un plan național cuprinzător de punere în aplicare ca răspuns la Recomandarea Consiliului din 2020 privind EFP și la Declarația de la Osnabrück, care orientează acțiunile întreprinse în vederea modernizării EFP. Peste jumătate din elevii din învățământul secundar superior din România sunt înscriși în programe de formare profesională (61,7 % în 2021), ceea ce depășește media UE (52,1 %) ¹⁵. Cu toate acestea, mai puțin de 10 % din proaspeții absolvenți EFP (ISCED 3-4) au beneficiat de învățare la locul de muncă (8,4 % în 2022), cea mai scăzută rată din UE (60,1 % la nivelul UE) ¹⁶. Nealinieria la nevoile pieței forței de muncă este evidențiată și de rata scăzută și în scădere a ocupării forței de muncă în rândul proaspeților absolvenți EFP (57,7 % față de 79,7 % în UE în 2022) ¹⁷. Un mecanism de previzionare a competențelor – esențial pentru asigurarea corelării adecvate între oferta EFP și competențele necesare pentru economie – este în curs de elaborare prin intermediul proiectului ReConnect finanțat de FSE, care ar trebui să devină operațional la începutul anului 2024.

Fondul social european Plus (FSE+) sprijină investiții semnificative în EFP, inclusiv măsuri care vizează calitatea personalului didactic și de formare. În 2023, România a început să pună în aplicare programul „Educație și Ocupare” pentru perioada 2021-2027, finanțat prin intermediul FSE+. 300 de milioane EUR vor sprijini măsuri care includ: crearea unui mecanism de asigurare a calității învățării la locul de muncă; programe de stagii; și revizuirea programelor de învățământ și a standardelor de formare, ținând seama de tranziția digitală și de cea verde.

Creșterea calității furnizării de EFP este avută în vedere prin formarea personalului, programe de dezvoltare profesională continuă pentru profesori și formatori și servicii de consiliere profesională. Cu toate acestea, sunt necesare măsuri suplimentare pentru a spori atractivitatea unei cariere didactice în EFP.

România a instituit recent cadrul legislativ pentru organizarea rutei duale complete. Ruta duală fost introdusă în învățământul terțiar, iar cadrul legislativ a fost completat prin introducerea de noi calificări. Prin urmare, un parcurs dual complet este disponibil de la învățământul secundar superior la învățământul superior. Reforma, completată de investiții-cheie, este în curs de implementare, cu finanțare din MRR. Aceasta include dezvoltarea a 10 consorții regionale de învățământ dual, dotarea a 10 campusuri profesionale și transformarea liceelor agricole în centre de profesionalizare. În conformitate cu legea învățământului preuniversitar, învățământul secundar superior tehnologic se va desfășura exclusiv în sistemul dual începând cu anul școlar 2029-2030.

¹⁵ Datele se referă la elevii înscriși în programe de orientare profesională (versus cele cu orientare generală) în rândul elevilor din învățământul secundar superior (ISCED 3) și din învățământul terțiar non-universitar (ISCED 4). Eurostat: educ_uae_enra16.

¹⁶ Eurostat: edat_lfs_9919.

¹⁷ Eurostat: edat_lfse_24.

5. Învățământul superior

Rata de absolvire a învățământului terțiar în România este scăzută, iar numărul studenților este în scădere.

În 2022, 24,7 % dintre românii cu vârste cuprinse între 25 și 34 de ani aveau o diplomă de învățământ terțiar, comparativ cu media UE de 42 %¹⁸ și cu ținta de 45 % la nivelul UE. Cifra rămâne redusă din cauza participării în general scăzute la învățământul superior, a ratelor ridicate de abandon din învățământul terțiar și, parțial, a emigrării. Cele mai recente date disponibile arată că, în perioada 2011-2021, numărul studenților înscriși într-un program de licență a scăzut cu peste 20 %¹⁹, inclusiv din cauza factorilor demografici. Cu toate acestea, părăsirea timpurie a școlii, ratele scăzute de promovare a examenului de bacalaureat, precum și rata ridicată a elevilor care nu susțin examenul la bacalaureat, în pofida eligibilității²⁰, limitează, de asemenea, numărul tinerilor care s-ar putea înscrie în învățământul superior. Studiile arată că absolvenții de liceu care au promovat examenul de bacalaureat tind să își continue parcursul în învățământul superior²¹. În 2023, doar 73,3 % din cei care au susținut acest examen²² au obținut o notă de trecere, procentul fiind, însă, de

numai 56,6 %²³ în cazul candidaților din filiera tehnologică.

România își propune să sporească accesul studenților vulnerabili la învățământul superior și să crească ratele de retenție.

Noua lege a învățământului superior introduce un program național de reducere a ratelor de abandon și stabilește măsuri de îmbunătățire a echității. Un procent semnificativ de studenți din învățământul superior nu absolvă niciodată. Calculele existente indică o rată a abandonului de 48 % în cohorta care a început un program de licență în 2015, majoritatea acestora abandonând studiile în primul an (UEFICSDI, 2022d). România intenționează să instituie un program național de îmbunătățire a ratei de retenție la nivel universitar, care să includă acțiuni în vederea: sprijinirii procesului de tranziție către învățământul superior; asigurării de centre de consiliere și orientare în universități; lansării unor programe dedicate reintegrării celor care au abandonat studiile, pentru a le oferi o a doua șansă; și a sprijinirii studenților proveniți din familii cu un nivel scăzut de instruire și care sunt primii din familia lor care urmează studii superioare. Legea învățământului superior menține politica locurilor speciale pentru romi și pentru absolvenții de licee din mediul rural. În plus, aceasta rezervă un anumit număr de locuri pentru copiii proveniți din sistemului de protecție socială și pentru studenții cu dizabilități²⁴. Totodată, se introduce un quantum minim al burselor, echivalent cu 10 % din salariul minim brut, pragul crescând la 33 % pentru studenții din domeniul științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii (STIM). Prin intermediul MRR, sunt în curs de derulare investiții pentru modernizarea și extinderea spațiilor recreative, a cantinelor și a căminelor studențești, cel puțin 40 % din locuri urmând să fie rezervate studenților din medii defavorizate.

¹⁸ Eurostat: edat_lfse_03.

¹⁹ Institutul Național de Statistică: scl103a.

²⁰ Peste 16 % din candidații eligibili (UEFICSDI 2021).

²¹ Aproximativ 73 % din absolvenții examenului de bacalaureat își continuă studiile în România (UEFICSDI 2021).

²² Sesiunea de vară.

²³ Cifre pentru absolvenții din 2022.

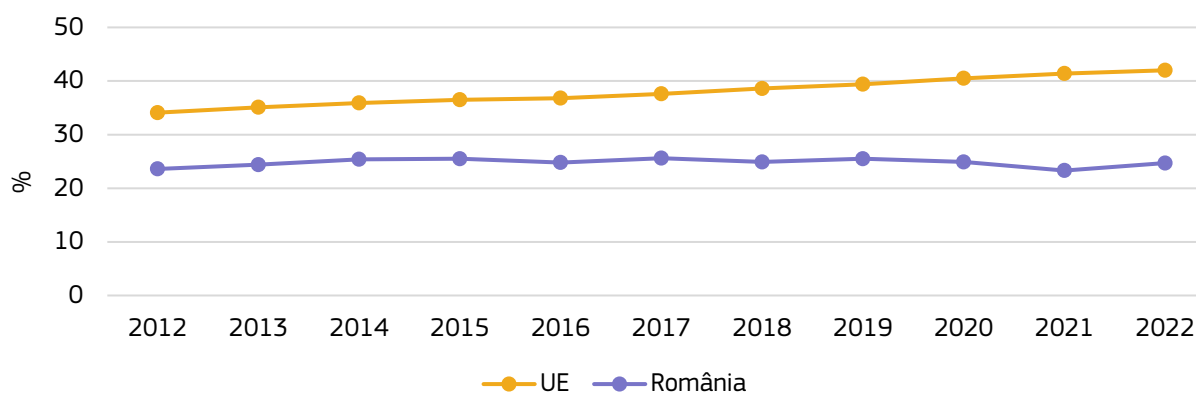
²⁴ Zece locuri pentru fiecare categorie, în fiecare universitate.

Un sondaj realizat recent în rândul studenților oferă informații referitoare la gradul de satisfacție a studenților cu privire la calitatea învățământului superior și la impactul pandemiei de COVID-19. În cadrul unui sondaj (UEFICSDI, 2022c) realizat în perioada de învățare la distanță²⁵, majoritatea respondenților au considerat că universitățile au reușit să remedieze problemele cauzate de pandemie. Cu toate acestea, peste un sfert din studenții care au participat la sondaj s-au confruntat cu dificultăți în procesul educațional din cauza lipsei de dispozitive și a conexiunilor slabe la internet. Sondajul a arătat că accesul la resursele educaționale s-a îmbunătățit considerabil, însă este încă nevoie de investiții suplimentare. Aproximativ 60% din respondenți au considerat că universitatea la care studiază dispune de condițiile necesare și are o atmosferă care le favorizează dezvoltarea personală. Proporții similare au fost raportate în ceea ce privește sentimentul apartenenței acestora la o comunitate universitară și părerea lor că evaluarea personalului didactic de către studenți are un impact. În timp ce peste 64% din studenții de licență consideră că materiile de studiu sunt relevante pentru dezvoltarea lor profesională, puțin sub jumătate din aceștia sunt

mulțumiți de nivelul lor de implicare activă în clasă și consideră că tehnica de predare facilitează procesul de învățare.

Noul cadru juridic aferent învățământului superior vizează îmbunătățirea relevanței, a calității și a internaționalizării pieței forței de muncă. Legea învățământului superior prevede în continuare posibilitatea recent introdusă a rutei duale în universități, în parteneriat cu întreprinderile. Au fost introduse programe universitare cu ciclu scurt, precum și programe de dublă specializare. Noua lege prevede, de asemenea, un program național de sprijinire a studiului pentru disciplinele STIM. A fost consolidată obligația de aliniere a programelor de învățământ la calificări. Cursurile de etică și integritate academică urmează să devină obligatorii, iar cadrul juridic privind etica și deontologia profesională universitară a fost consolidat. De asemenea, legea introduce un număr maxim de doctoranzi per coordonator. Pentru a sprijini internaționalizarea, legea prevede instituirea programului național „Studiază în România” și facilitează programe cu diplomă comună, organizate împreună cu universități din Spațiul european al învățământului superior.

Figura 2: Rata de absolvire a învățământului terțiar (ISCED 5-8), (vârsta cuprinsă între 25 și 34 de ani), 2012-2022

Sursa: Eurostat, LFS, [ledat_lfse_03]

²⁵ Între 24 noiembrie 2020 și 18 ianuarie 2021.

6. Învățarea în rândul adulților

Participarea la învățarea în rândul adulților în România se îmbunătățește, însă sunt necesare măsuri suplimentare pentru a remedia deficitul de competențe esențiale și necorelarea între cererea și oferta de astfel de competențe, în special în ceea ce privește tranziția verde și cea digitală. În România, proporția persoanelor cu vârste cuprinse între 25 și 64 de ani care au participat la educație și formare în cele 4 săptămâni de dinaintea sondajului a crescut de la 1,0% în 2020 la 5,4%²⁶ în 2022, însă rămâne semnificativ mai redusă decât media UE (11,9%). Potrivit indicelui european al competențelor, România se numără printre țările UE cu cele mai slabe rezultate în ceea ce privește dezvoltarea și activarea competențelor²⁷. Mai puțin de o treime din populația adultă are competențe digitale de bază sau peste nivelul de bază (față de 54% în UE)²⁸, iar la nivelul economiei sunt raportate deficite de forță de muncă, inclusiv în meserii esențiale pentru tranziția verde (de exemplu, lucrători din domeniul construcțiilor)²⁹.

Deși sunt propuse măsuri, inclusiv cu sprijin din fondurile UE, România nu dispune de un cadru strategic de politică pentru învățarea în rândul adulților. Noile legi ale învățământului oferă un cadru legislativ îmbunătățit pentru promovarea învățării pe tot parcursul vieții, inclusiv o mai bună reglementare pentru certificarea rezultatelor învățării obținute prin educație non-formală și informală și prin

microcertificare. Prin programele FSE+ aferente perioadei 2021-2027, UE va continua să sprijine România în vederea dezvoltării competențelor populației sale, urmărind totodată realizarea unei tranziții digitale și verzi echitabile. Printre operațiunile care beneficiază de sprijin se numără: dezvoltarea unui sistem îmbunătățit de asigurare a calității în formarea profesională a adulților (12 milioane EUR); dezvoltarea unor sisteme de consiliere profesională pentru adulți (45 de milioane EUR); implementarea Programului Național „A doua șansă” la nivelul învățământului secundar superior, pentru a permite persoanelor care părăsesc timpuriu școala să reintre în sistemul de educație și formare; lansarea unui proiect-pilot privind conturile personale de învățare pe tot parcursul vieții; și conversia profesională a peste 32 000 de persoane ale căror locuri de muncă sunt afectate de tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic. Cu toate acestea, coordonarea politicilor și guvernarea sectorului rămân provocări substanțiale, deoarece responsabilitățile sunt repartizate între mai multe ministere, iar în prezent nu există niciun cadru strategic global care să stabilească viziunea, răspunsul în materie de politici și țintele în domeniul învățării în rândul adulților.

²⁶ Eurostat: trng_ifs_09. Datele care stau la baza obiectivului pentru 2025 nu au fost încă puse la dispoziție. Prezenta secțiune utilizează date din Ancheta asupra forței de muncă din UE, care vizează o perioadă de 4 săptămâni, în loc de o perioadă de 12 luni folosită în cazul țintelor UE și al celor naționale. Pentru informații suplimentare, a se vedea Monitorul educației și formării, 2023 – raport comparativ, caseta 12.

²⁷ Indicele european al competențelor | CEDEFOP (europa.eu).

²⁸ Eurostat: isoc_sk_dskl_i21.

²⁹ Autoritatea Europeană a Muncii (2023), Raportul din 2022 al EURES referitor la deficitele și excedentele de forță de muncă.

Bibliografie

Consiliul Uniunii Europene (2023), Recomandare de RECOMANDARE A CONSILIULUI privind Programul național de reformă al României pentru 2023 și care include un aviz al Consiliului privind Programul de convergență al României pentru 2023 <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9849-2023-REV-1/ro/pdf>

Agenția pentru Drepturi Fundamentale (2022), Indicators principali pentru cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor pentru perioada 2020-2030 http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2022-roma-survey-2021-main-results2_en.pdf

Ministerul Educației (2023), Strategia Națională privind Educația pentru mediu și schimbări climatice <https://www.edu.ro/sites/default/files/SNEM.pdf>

Ministerul Educației (2022), Starea învățământului pre-universitar din România https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2022/Transparenta/Starea_invatamantului/Raport-Starea-invatamantului-preuniversitar-2021-2022.pdf

Inspectoratul Școlar Județean Tulcea (2020), Problema părăsirii timpurii a școlii în România https://isjtulcea.ro/wp-content/uploads/2020/05/Analiza-sociologica_Parasirea-timpurie-a-scolii.pdf

IȘE (2018), Institutul pentru Științe ale Educației, Raport privind nevoile de formare ale cadrelor didactice din învățământul primar și gimnazial în domeniul abilitării curriculare <http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2018/06/Raport-final-analiza-nevoi.pdf>

OCDE (2017), „Reviews of Evaluation and Assessment in Education” (Revizuirii ale evaluării și analizării în educație), Kitchen, H., et al., România 2017 <http://dx.doi.org/10.1787/9789264274051-e>

OCDE (2019), „TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners [Rezultatele studiului TALIS 2018 (volumul I): cadrele didactice și directorii unităților de învățământ în calitate de cursanți pe tot parcursul vieții], TALIS <https://www.oecd.org/education/talis-2018-results-volume-i-1d0bc92a-en.htm>

OCDE (2020), „Improving the Teaching Profession in Romania” (Îmbunătățirea meseriei de profesor în România) https://www.oecd-ilibrary.org/education/improving-the-teaching-profession-in-romania_3b23e2c9-en

Administrația Prezidențială (2021), „Rezultatele proiectului România Educată” <http://www.romaniaeducata.eu/rezultatele-proiectului/>

UEFISCDI (2021), „Accesul în învățământul superior: o analiză cantitativă, Analiză a tranziției generației școlare 2017/2018 în primul an universitar 2018/2019” <https://uefiscdi.gov.ro/Publicatii-1>

UEFISCDI (2022a), „Cadru de politică publică privind îmbunătățirea accesului, a participării și a absolvirii în învățământul superior din România” <https://uefiscdi.gov.ro/Publicatii-1>

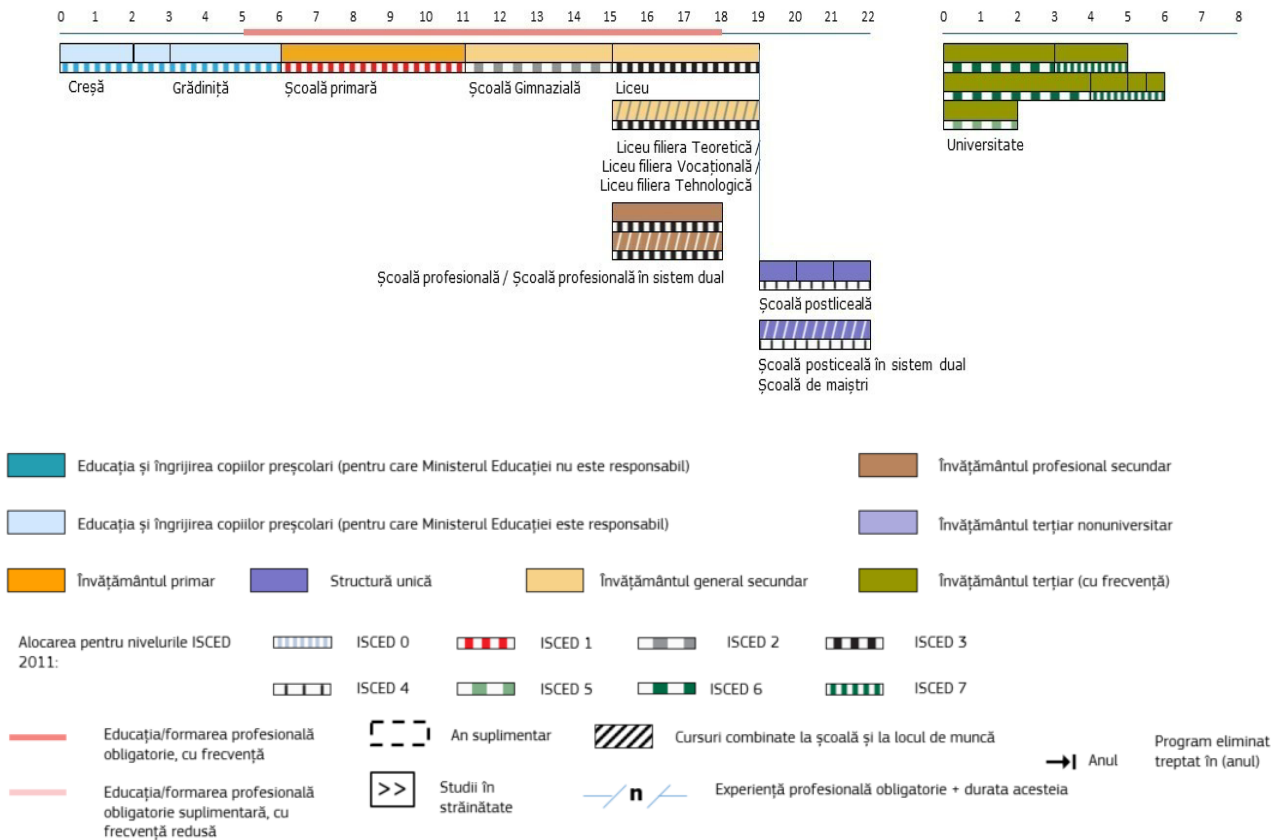
UEFISCDI (2022b), „Studiu privind angajabilitatea absolvenților de învățământ superior din România” <https://uefiscdi.gov.ro/Publicatii-1>

UEFISCDI (2022c), „Studiu privind gradul de satisfacție a studenților cu privire la calitatea învățământului superior (2019-2020)” <https://uefiscdi.gov.ro/Publicatii-1>

UEFISCDI (2022d), „Abandonul în învățământul superior românesc” <https://uefiscdi.gov.ro/Publicatii-1>

Anexa I: Structura sistemului de învățământ

Sursa: Comisia Europeană/EACEA/Eurydice, 2023. Structura sistemelor europene de învățământ, 2023/2024: Diagrame schematice. Date și cifre Eurydice. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.

Vă rugăm să transmiteți eventualele observații sau întrebări la adresa:
EAC-UNITE-A2@ec.europa.eu

GĂSIȚI INFORMAȚII DESPRE UE

Online

Informații despre Uniunea Europeană în toate limbile oficiale ale UE sunt disponibile pe site-ul Europa, la:
https://europa.eu/european-union/index_ro

Publicații ale UE

Puteți descărca sau comanda publicații ale UE gratuite și contra cost la adresa:
<https://op.europa.eu/ro/publications>. Mai multe exemplare ale publicațiilor gratuite pot fi obținute contactând
Europe Direct sau centrul dumneavoastră local de informare
(https://european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_ro).

■ Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene